

IKAR

MAJSTER

Roger Federer

VELKOLEPÁ BIOGRAFIA
TENISOVEJ IKONY

CHRISTOPHER CLAREY

CHRISTOPHER CLAREY

MAJSTER

Roger Federer

VELKOLEPÁ BIOGRAFIA
TENISOVEJ IKONY

Preložila Viera Zvadová

The logo for IKAR, featuring a stylized figure of a person in motion to the left of the word "IKAR" in a bold, sans-serif font.

Christopher Clarey
THE MASTER

Copyright © 2021 by Christopher Clarey
Translation © 2022 by Viera Zvadová
Jacket design © Associated Press/Seth Wenig
Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

Z anglického originálu The Master
(Twelve, New York 2021) preložila Viera Zvadová.
Redigoval Viktor Kiššimon.
Korigovali Lenka Mondočková a Hana Brunovská.
Obálku podľa originálu upravil Augustín Putera.
Technická redaktorka Helena Oleňová.
Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava, v roku 2022
ako svoju 2 023. publikáciu v elektronickej podobe.
Sadzba a zalomenie do strán ITEM, spol. s r. o., Bratislava.

ISBN 978-80-551-8724-2

*Mojej úžasnej mame,
ktorá mi vštepila lásku
k slovám a tenisu*

PRVÁ KAPITOLA

Tigre, Argentína

Nastala polnoc a s ňou aj čas Rogera Federera.

My novinári sa dosť načakáme. Tentoraz som čakal na predmestí Buenos Aires v aute so šoférom. Z rádia do uší clivo prenikala balada Erica Carmena „All by Myself“. Dokonale zapadala do samoty, v ktorej som sedel na zadnom sedadle s poznámkami a predbežnými témami na rozhovor. Vôbec sa však nehodila k Federerovi, ktorý býval osamote len veľmi zriedkavo a v tomto prípade to platilo dvojnásobne.

Bola polovica decembra a písal sa rok 2012. Federer sa vrátil na post svetovej jednotky po víťazstve vo Wimbledone, prvého grandslamového titulu po viac ako dvoch rokoch. Manželku Mirku nechal doma vo Švajčiarsku s trojročnými dcérami, dvojčatami, a prvýkrát zavítal do tejto časti Južnej Ameriky, kde mal odohrať sériu exhibičných vystúpení. Vstupenky na ne boli okamžite vypredané.

Prilákali ho peniaze: dva milióny dolárov za zápas. Celkovo ich mal odohrať šesť, čo spolu predstavovalo viac než 8,5 milióna dolárov, ktoré dostal za spomínaný wimbledonský triumf.

Prišiel však aj kvôli zážitkom. Hoci počas predchádzajúcich jedenástich mesiacov podstúpil veľkú psychickú aj fyzickú záťaž, chcel sa stretnúť so svojimi fanúšikmi aj v tomto preňho dosiaľ neznámom kúte sveta.

Iní, finančne zabezpečení svetoví šampióni by radšej oželeli cestu aj pásmovú chorobu. Ale Roger Federer so svojim agentom Tonym Godsickom premýšľali inak. Plánovali zavítať na ešte neobjavené miesta, ktoré prinášali nielen nové obchodné príležitosti, ale aj zážitky spojené so silnými emóciami.

Turné, ktoré ho priviedlo do Brazílie a následne do Argentíny, prekonal ich očakávaná. Pompézny dvadsaťtisícový dav fanúšikov v ten večer zaplnil provizórny štadión v Tigre. Išlo o rekordnú návštevnosť dokonca aj na Argentínu, krajinu hrdú na svoje tenisové ikony, medzi ktoré patria Guillermo Vilas, Gabriel Sabatini či Juan Martin del Potro – Federerov súper nielen na dvorci, ale aj v hľadisku.

„Bolo to úžasné, no pre Juana Martina tak trochu zvláštne,“ poznamenal Franco Davin, v tom čase del Potrov tréner. „Hoci je v Argentíne doma, fanúšikovia fandia viac Federerovi.“

To sa v prípade Švajčiara deje v mnohých tenisových krajinách. Akoby ho všade, kam príde hrať, vítalo domáce prajné prostredie. Ešte aj čosi pred polnocou naňho pred štadiónom čakalo niekoľko stoviek jeho fanúšikov. Dospelí postávali na škatuliach, aby lepšie videli. Niektorí s deťmi na pleciach, iní s prstom na spúšti digitálnych fotoaparátov, aby v mori netrpezlivých zábleskov nepremeškali správny okamih.

Všade vládli ticho a očakávanie, ktoré sa zmenili na blázninec vo chvíli, keď sa Federer zjavil v bočných dverách a chystal sa presunúť na zadné sedadlo pristaveného vozidla. Aj napriek tomu, že mal v nohách tri sety proti del Potrovi, kráčaľ zľahka.

„Dovi. Dovi. Majte sa!“ pozdravil fanúšikov, stojac pri dverách auta.

„Ako sa máte?“ prihovoril sa mi rovnakým tónom, keď nastúpil a zatvoril za sebou.

S Federerom som precestoval šesť kontinentov a počas dvadsiatich rokov som s ním viac ako dvadsaťkrát urobil rozhovor pre noviny *The New York Times* a *The International Herald Tribune*. Stretli sme sa na rôznych zaujímavých miestach, počnúc súkromným lietadlom, zadnou čiarou na kurte vo Wimbledone, Times Square

či alpskou reštauráciou vo Švajčiarsku. Nehovoriac o apartmáne v Hoteli de Crillon v Paríži s fantastickým výhľadom na Place de la Concorde, zatiaľ čo si jeho budúca manželka Mirka Vavrinčová skúšala dizajnérske kúsok oblečenia.

Federer sa od väčšiny elitných športovcov, s ktorými som sa stretol, líši tým, že má vo zvyku opýtať sa ma niečo prvý. No nejde o formálnu konverzačnú výmenu: naozaj ho zaujíma, akú som mal cestu, ako vnímam turnaj, krajinu a ľudí v nej.

„Roger je veľmi zaujímavý, lebo sa úprimne zaujíma o veci,“ povedal mi raz jeho bývalý tréner Paul Annacone.

Moja päťčlenná rodina vyrazila v roku 2012 na cestu okolo sveta: školský rok sa pre nás začal tromi mesiacmi v Peru, Čile a v Argentíne.

Federera zaujímali hlavné lákadlá (Torres del Paine a ostrov Chiloe v Čile, Arequipa v Peru), veľa sa však pýtal aj na školy, čo na ne hovoria naše tri dcéry a v čom im prospeli. To bola ďalšia indícia, že sa chystá cestovať s rodinou a že chce svojim deťom nielen ukázať kusisko sveta, ale aj začleniť ich do každodenného života.

„Vo väčšine miest a na väčšine turnajov sme ako vracajúci sa hostia. Po svete máme mnoho priateľov,“ povedal. „Akoby ste boli doma, hoci ste mimo svojho domu. Najmä teraz, keď máme deti, tomu rozumiem lepšie a chcem, aby aj ony cítili domácu pohodu všade, kam pôjdeme.“

Federerova zvedavosť – či už zdvorilostná, alebo prirodzená – diktuje náladu našej konverzácie, ktorá ani zďaleka nie je štruktúrovaným rozhovorom. Je odzbrojujúca, no nezdá sa úmyselná. Hoci sa pohybuje vo svete výnimočných, vie okolo seba nastoliť atmosféru bežnosti a robí to vedome. Dokáže zažiariť na piedestáli (má v tom mnohopočetnú prax), no často zdôrazňuje, že sa radšej pozerá ľuďom rovno do očí. Naučila ho to jeho mama Lynette. Keď niekto počuje jej priezvisko, alebo keď si ho obchodník prečíta na platobnej karte a opýta sa, či je rodina s *tým* Federerom, prikývne, ale vzápätí od seba odpúta pozornosť protiotázkou. Napríklad tým, že sa opýta na jeho deti.

„Aha, pozrite a počúvajte,“ prehovoril výrazným nosovým barytónom, ukazujúc na niečo za oknom. „Kľukatíme sa pomedzi dav s policajnou eskortou. Toto sa mi deje zriedka.“

„Zaujímavé,“ poznamenal som. „Stavil by som sa, že to zažívate často.“

„Vďaka bohu, nie,“ povedal. „Považujem sa za obyčajného človeka s fascinujúcim životom, pretože život tenistu dnes znamená cestovať po svete, byť na očiach verejnosti a v kontakte so živým publikom. Človek okamžite dostane spätnú väzbu. Hneď vie, či je dobrý, alebo zlý. Je to tak trochu ako s hudobníkmi a musím povedať, že je to dobrý pocit. Aj keby ste boli zlý hráč. Treba sa snažiť. Človek aspoň vie, na čom má popracovať. A ak ste výborný hráč, dá vám to sebavedomie, motiváciu aj inšpiráciu. Je to naozaj skvelý život. Aj keď niekedy ťažký, lebo cestovanie dáva zabrať. Ved' to poznáte. Akurát nedávno som premýšľal o tom, že do najlepšej svetovej desiatky som sa dostal pred desiatimi rokmi. A dnes som na výslní. Pripadá mi to ako akýsi mimotelový zážitok. Stále tomu nemôžem uveriť. Mám naozaj veľké šťastie. Je to aj jeden z dôvodov, prečo chcem ešte stále hrať – nič z tohto nebude, keď budem na dôchodku.“

I Federera prekvapilo, koľko toho naňho ešte čaká, kým sa odberie do penzie.

V tú noc v Argentíne mal tridsaťjeden rokov. Presne ako Pete Sampras, jeden z jeho veľkých vzorov, ktorý v rovnakom veku vyhral rekordný štrnásty grandslamový titul na US Open 2002. Išlo o Samprasov posledný zápas, z ktorého by bol grandiózny koniec jeho športovej kariéry. Keby Američan nečakal s oficiálnym vyhlásením o odchode do tenisového dôchodku ešte ďalší rok.

Stefan Edberg, ďalší Federerov tenisový hrdina z detských čias, ukončil kariéru v tridsiatke.

Federer nebol v Buenos Aires ani zďaleka na konci svojej kariéry, ako by predpokladala tenisová odborná verejnosť i fanúšikovia. Bol uprostred a tenis hral efektne a pôsobivo až do roku 2020, keď jeho generácia tenisových hráčov už dávno presedlala na podnikanie, komentovanie či tréningovanie mladších Federerových súperov.

Po finále v rokoch 2001 a 2002 bolo jasné, že Samprasovi odzvonilo. Extrémny tlak i námaha urobili svoje. „Pete bol odrovnaný, Roger však akoby bol z úplne iného cesta,“ zhodnotil Annacone, ktorý trénoval oboch hráčov. „Cestovanie po svete vysalo z Peta všetku energiu. Naopak Roger ju na cestách nasával.“

Annacone sprevádzal Federera na ATP v Šanghaji. Na druhý deň po príchode, keď s celým tímom sedeli pri stole v hotelovom apartmáne a rozprávali sa, nečakane sa ozvalo zaklopanie na dvere. Bola to žena, Číňanka.

Federer zahlásil, že dorazila učiteľka čínštiny.

„Roger povedal, že sem za nami bude chodiť každý deň na polhodinu, aby sme pochytili pár fráz a naučili sa hovoriť po mandarínsky,“ zaspomínal si Annacone. „Ja na to, že ledva hovorím po anglicky, no Roger ma presviedčal, že to bude zábava.“

Roger si lekcie čínštiny poriadne užíval. Chcel sa naučiť pár fráz, aby mohol fanúšikom poďakovať. Zároveň až pantičkársky dbal na to, aby sme sa snažili slová vyslovovať správne. Skrátka, dokázal uchopiť rôzne stránky cestovania tak, ako to mnohí iní nedokázali.

Pre Federera to bolo prirodzené, keďže mal otca zo Švajčiarska a mamu z Južnej Afriky. Túto krajinu prvý raz navštívil, keď mal tri mesiace, a v detstve sa tam pravidelne vracal. Sampras hovoril výhradne po anglicky. Federer ovláda francúzštinu, angličtinu, nemčinu, švajčiarsku nemčinu, vďaka mame aj dosť slov v afrikánčine a vďaka bývalému trénerovi Petrovi Lundgrenovi aj zopár nadávok po švédsky.

Ako Švajčiar pochádzajúci z pohraničného mesta Bazilej bol od útleho veku zvyknutý na rôzne kultúry. No ak človek žije určitým spôsobom, ešte to neznamená, že ho dokáže aj náležite uchopiť. Federerovi sa to sčasti podarilo, pretože ako tenisový šampión cestuje po svete.

Až vtedy v aute, v Argentíne roku 2012, sa mu takmer zakrútila hlava, keď si uvedomil, že to, čo dosiahol na dvorcoch vo Wimbledonu či na Roland Garros, malo ďalekosiahlejší vplyv a inšpirovalo viac ľudí, ako si vedel predstaviť.

„Sú takí vášniví, až bláznivo,“ povedal. „Tu v Južnej Amerike je to na fanúšikoch poznať oveľa viac ako kdekoľvek inde na svete. Plačú, chvejú sa, akoby v hlbokoj bázni. Nie, to nie je správne slovo. Skôr sú nevysloviteľne šťastní z toho, že ma stretli, akoby to bol pre nich len sen. Párkrát, no veľmi zriedkavo, sa mi to už stalo, no tu je minimálne dvadsať ľudí, ktorí sú šťastím bez seba, že ma môžu objasť, pobožkať alebo sa ma len tak dotknúť.“

V búrke ovácií skandujúcich Argentíncov, ktorí sa tlačili na auto, Federer nemal potrebu schúliť sa hlbšie do jeho útroby. Naopak, pritiahol sa k oknu.

Opýtal som sa ho, či pozná anglické slovo *jaded*.

„Matne,“ odpovedal váhavo.

„Vo francúzštine to znamená *blasé*,“ objasnil som. „Už ste to zažili, preto to nie je taká bomba. Je to akoby z US Open navždy odchádzal autom Björn Borg.“

Borg mal vtedy dvadsaťpäť.

Federer sa na okamih zamyslel.

„Všetko sa deje neuveriteľne rýchlo,“ povedal. „Hovoríte si, že je koniec, že toho už máte dosť, že ste zo všetkého unavený. Ale tomu sa snažím vyhnúť dobrým časovým plánom, poriadnou zábavou a výraznou zmenou. Lebo ako ste povedali, ak človek robí stále to isté a príliš často, bez ohľadu na to, čo robí, začne sa nudiť. Vôbec pritom nezáleží, aký bombastický život má. To je dôvod, prečo si vymýšľam všetky tieto výlety, príležitosti dobre si trénin-govo zahrať, zažiť skvelú dovolenku či šnúru skvelých turnajov. Skrátka, nejako to prežiť. Práve z takéhoto pestrého mixu čerpám energiu na ďalšie. Vlastne je to celkom jednoduché.“

Sledujúc, ako sa Federerovi darí zostať plný energie a zápalu ešte aj po tridsiatke, navzdory rozumu i tenisovému precedensu, som si uvedomil, že jeho schopnosť žiť daným okamihom je výsledkom prezieravosti. Ak aj napriek všetkým silám, ktoré ním lomcujú, dokáže byť uvoľnený a ústretový, je to preto, že seba aj svoj mikrokozmos veľmi dobre pozná. Natol'ko, že sa dokáže vyhnúť nástrahám, ktoré by pravdepodobne uhasili jeho pretrvávajúci plameň.

Toto vedomé ovplyvňovanie a celá jeho kariéra sú vo vzájomnom súzvuku.

Federerova hra po dlhé dekády neraz vyzerá až ohromujúco nenútene a ľahko: nasádzané esá, kĺzavé forhendy aj, a to považujem za akt odporujúci gravitácii, zotrvanie na špici vo svete zaplavenom cynizmom ikon. Avšak jeho cesta od nespútaného tínedžera, odfarbeného blondiaka s pochybným štýlom k jednému z najelegantnejších atlétov a majstrov v sebaovládaní nebola počínom osudu, ale dlhodobá vedomá drina.

Federer pôsobí prirodzene, no v skutočnosti je až puntičkársky plánovač, ktorý sa naučil pracovať s rutinou a sebadisciplínou a plánovať svoj program dostatočne dopredu a mimoriadne detailne.

„Zvyčajne približne viem, čo ma čaká na rok a pol dopredu a čo presne v horizonte deviatich mesiacov,“ prezradil v Argentíne. „Viem vám povedať, čo budem robiť v pondelok pred Rotterdammom, alebo v sobotu pred Indian Wells. Nie podrobný itinerár na každú hodinu, ale mám veľmi dobrú predstavu, čo sa bude v ten-ktorý deň diať.“

Hoci Federera len zriedka vidieť poriadne sa zapotiť, bytostne pozná drinu i záplavu pochybností. V bolestiach hral oveľa viac, ako si to väčšina z nás uvedomuje. Nevyhol sa ani porážkam. Jeho dva najväčšie zápasy – finále proti Rafaelovi Nadalovi vo Wimbledone v roku 2008 a finále proti Novakovi Djokovičovi vo Wimbledone v roku 2019 – sa skončili trpkou prehrou v tesnom piatom sete.

Vždy bol impozantný víťaz, ktorý získal vyše sto turnajových titulov a dvadsaťtri po sebe idúcich grandslamových semifinále. Ale zažil aj ťažké prehry.

To mu nepochybne pridalo na ľudskosti a dodalo čaro bežného človeka. Slúži mu ku cti, že verejné aj osobné údery prijal a odrazil s dávkou pozitívnej energie a dlhodobou.

Federer presiahol tenis tým, že ho nepoužíval ako platformu pre vyššie ciele, ale držal sa vo veľkej miere v medziach hry. A to nie je malý úspech v športe s ubúdajúcim a starnúcim fanklubom fanúšikov v Európe a v Severnej Amerike.

Federer zaujal starosvetský prístup: minimálna kontroverznosť a odhaľovanie detailov zo súkromného života, ale mimoriadna dobrosrdečnosť a korintský prístup k fair play.

Zdá sa vám to nudné? Ani zďaleka. Ako môže byť niekto, kto dokáže spájať rozdelený svet, zdroj nezáživnosti? Rogerova hra je absolútne podmanivá: často ako balet, keď sa vznáša pri podaní alebo lobe a oči má akoby priklinované na miesto kontaktu o trochu dlhšie než ostatní hráči, ktorých som počas svojej viac ako tridsaťročnej kariéry videl hrať. Jeho schopnosť ukončiť hru do poslednej bodky, jeho úder, ktorý pôsobí nenútene, no diváka núti nespustiť z neho zrak. Je to, ako keď sa Michael Jordan vznáša vo vzduchu o čosi dlhšie ako ostatní hráči. Ako tanečník, ktorý zotrváva v pozícii, aby dokonale vynikla.

„Je najpodmanivejší a pohybovo najvycibrenejší hráč, akého som kedy videla,“ vyznala sa mi Billie Jean King. „Jeho kinetická reťaz zostáva veľmi ucelená. A práve z nej pochádza jeho elegancia.“

Za predchádzajúce štvrtstoročie sa profesionálny tenis dostal akoby do urýchľovača. Vďaka vysokovýkonným raketám, polyesterovému výpletu a vyšším výbušnejším atlétom. Technika úderov a pohybu nôh sa prispôsobila vysokej rýchlosti, no Federer akoby mal stále v rukách potrebný čas na zaklincovanie úderu s náležitou bodkou. Ako je možné, že takto dokáže hrať a zároveň nabehnúť späť do hry pred ďalším vyšperkovaným úderom, ktorý zasadí súperovi? Môže za to ojedinelá predvídavosť, ľahká pohyblivosť a rezkosť. Tiež relatívna kompaktnosť úderov a sebaistota, ktorá pramení z vedomia, že kým ostatní hráči musia plánovať, drieť a tlačiť, jemu stačí obabrať súpera počas pohybu alebo zdanlivo jednoduchého natiahnutia. Na čo ostatní hráči nemajú potrebnú výbavu.

Marc Rosset, najlepší švajčiarsky tenista predtým, ako Federer výrazne posunul méty, rád rozpráva o jeho „procesnej rýchlosti“.

Rosset si pamätá na časy, keď sa trénovalo tak, že sa do vzduchu vyhodilo päť loptičiek rôznej farby, ktoré mal tenista chytiť v poradí podľa farby. „Mne sa podarilo chytiť najviac štyri,“ pri-

znal Rosset. „Bolo to pre mňa veľmi ťažké, ale Rog ich chytil všetkých päť.“

Nezameniteľný ryšavý dlháň si myslí, že „ľudia sa priveľmi zameriavajú na schopnosti rúk a nôh športovca. No existuje aj schopnosť, o ktorej sa hovorí málo. Je ňou reaktivita, schopnosť mozgu interpretovať to, čo vidia oči. Zoberte si takých futbalových velikánov ako [Zinedine] Zidane alebo [Diego] Maradona, či tenisové hviezdy ako Federer, Djoković alebo Nadal. Niekedy máte dojem, akoby boli súčasťou Matrixu a dokázali reagovať tak bleskovo, až sa zdá, že ich mozgy majú viac času všetko spracovať. Vnímajú veci oveľa rýchlejšie než vy alebo ja.“

„Keď Zidane kľučkoval s loptou v obklúčení štyroch súperov, bol pokojný. Preňho sa to dialo pomaly. Takéto superhviezdy sú zlomok sekundy pred všetkými ostatnými, vďaka tomu môžu byť v pohode. Ak si spomínate na Rogerove fantastické údery, ktoré počas kariéry uštedril súperom, nešlo o také, čo by sa dali natrénovať.“

Pozorovať Rogera, keď je v parádnej forme, je ako nechať sa unášať prúdom jeho pohybov, ale aj vzrušením, lebo tušíte, že v nečakaný okamih vykúzlil niečo neuveriteľné. Ide o dvojité dávku opojenia, znásobenú skutočnosťou, že počas takmer celej svojej kariéry sa len nepatrne odchytil od výzvy, ktorá ho postretla. Bez polemiky a žartov, prežívajúc na kurte vnútorné dobrodružstvo, čo sa mu len zriedka zračilo v hlbokých očiach, sa vždy zameriaval na fyzické predvedenie svojho tenisového umenia.

„Hrá loptičku aj sa s ňou hrá,“ povedal mi raz Rogerov priateľ a dlhoročný tréner Severin Lüthi.

Táto danosť sa páči odborníkovi i laikovi. „Fed pravdepodobne stále najviac ohromuje ostatných hráčov,“ prezradil Brad Stine, dlhoročný tréner, ktorý spolupracoval s Kevinom Andersonom a bývalou svetovou jednotkou Jimom Courierom. „Pozorne ho sledujú a pýtajú sa, ako to robí, ako sa dá takto zahrať loptička.“

Aj John McEnroe bol umelec s raketou, no trápil sa. Ak Big Maca prirovnáme k Jacksonovi Pollockovi, ktorý strieka farbu na plátno, aby vyjadril vnútorný boj, potom Federer musí byť Peter

Paul Rubens: tvorivý, prispôsobivý, vytrvalý a dostupný vkusu mainstreamu, ale aj schopný vyvolať svojou technikou a kompozíciou u odborníkov husiu kožu.

Je to umelecké dielo na plátne, na ktorom je zároveň hojne bielej plochy pre subjektívnu interpretáciu. Federer nemá striktný recept – „V podstate je to veľmi jednoduché,“ hovorí –, no uznáva, že iní možno áno. Napríklad ako spisovateľ, ktorého romány sú detailne rozpitvané počas seminárov na vysokej škole.

Spomínam si, ako sme sa o tom s Federerom rozprávali pred nástupom do súkromného lietadla v kalifornskej púšti v roku 2018 (išlo o môj prvý a pravdepodobne aj posledný let súkromným lietadlom). Deň predtým hral vo finále na BNP Paribas Open proti del Potrovi, v ktorom zahodil tri mečbaly pri vlastnom podaní a prehral v tajbrejku v treťom sete. Bola to jeho prvá prehra v sezóne. Náskok bol tesný, reakčný čas prikrátky. Aj preňho.

„Taktika? Ľudia radi hovoria o taktike,“ rozhovoril sa Federer. „Ale na tejto úrovni je to často nakoniec o inštinkte. Všetko sa deje tak bleskurýchlo, že úder musíte zasadiť takmer bez premyslenia. A, samozrejme, svoje robí aj šťastie.“

Šťastena zohrala úlohu aj u Federera. Možno by sa z neho nikdy nestal šampión, minimálne nie v tenise, keby sa austrálsky profesionálny hráč Peter Carter nerozhodol vziať prácu trénera. A kde inde, ak nie práve v malom klube vo švajčiarskom meste Bazilej. Federer by pri tenise možno nikdy nezotrval, keby nestretol citlivého intelektuála a talentovaného fitness trénera menom Pierre Paganini. Alebo keby sa jeho profesionálna dráha nepretla s cestou Mirky Vavrincovej, staršej švajčiarskej tenistky, ktorá sa nakoniec stala jeho manželkou – dnes zastáva úlohu mediálnej agentky na polovičný úväzok a hlavnej manažérky. Určite by nehral tak dlho a presvedčivo bez jej plnej podpory a ambícií.

„Má rovnako silnú, ak nie silnejšiu potrebu uspieť ako Federer,“ povedal Paul Dorošenko, francúzsky fitness tréner, ktorý vo Švajčiarsku pracoval s Vavrincovou aj s Federerom, keď boli mladší.

Život a najmä profesionálny tenis je o tom, ako uchopíte šťastie

a ako využijete príležitosti, ktoré sa vám ponúknu. Federer mnohé z nich nepremrhal, ale, naopak, maximálne zúročil.

Federer nie je až taký šarmantný ako obraz, ktorý mu tvoria jeho marketingoví experti. Je inteligentný a intuitívny, ale nie je to nijaký James Bond sršiaci vtipom a bonmotmi. Koniec koncov so školou skončil v šestnástich a nepatril medzi zanietovaných študentov. S o to väčšou dôslednosťou pristúpil k dospelosti i k ceste profesionálneho tenistu.

„Toto je škola života,“ povedal v Argentíne.

Federer bol nepopierateľne talentovaný. Od ostatných veľkých talentov jeho generácie ho jednoznačne odlišovala nekonečná láska k tenisu a neustála potreba očakávať od seba viac. Bol presvedčený o tom, že ak si profesionálny hráč udržiava rovnakú úroveň, v skutočnosti stráca výhodu. Toto jeho zmyšľanie sa nalepilo aj na mladších súperov.

„Pre úspech na tejto úrovni je najdôležitejšia otvorená myseľ a nikdy nekončiaca sa túžba prekonávať, zlepšovať a rozvíjať sa v každom detaile,“ povedal mi nedávno Djoković. „Roger o tom veľa hovorí a je to niečo, s čím súhlasí väčšina najlepších vrcholových športovcov. Stagnácia znamená úpadok.“

Federer veľmi dobre poznal svoje slabiny a naučil sa s nimi pracovať: ovládanie hnevu, odolnosť mysle, sústredenie, vytrvalosť, chronická bolesť chrbta i jednoručný bekhend. Zmenil taktiku, začal útočiť viac od základnej čiary, menej na sieti. Vymenil pôvodnú raketu za raketu so širšou hlavou, aby zväčšil svoje šance na úspech pri dlhých výmenách. Pravidelne menil trénerov – ale nie impulzívne –, aby získal čerstvý pohľad. Niekedy trénoval bez trénera. Celý život vyhľadával mentorov, či dokonca vzory do ďalšej životnej fázy: od Samprasa po poctivého Tigera Woodsa či súčasníka Billa Gatesa, ktorého by chcel v staršom veku nasledovať vo filantropii.

Jeho tenisové umenie bolo základnou ingredienciou receptu na úspech, no schopnosti ľudí, ktorými sa obklopoval, boli tiež jeho neodmysliteľnou súčasťou. Tenisové superhviezdy dostávajú

športovú obuv zadarmo, no len zriedka sa dokážu vcítiť do cudzej kože. Federer je empatický, neustále vníma emócie a energiu na štadióne, v uliciach, v miestnosti či na zadnom sedadle auta.

„Má výnimočne vysokú sociálnu inteligenciu, preto je taký obľúbený,“ povedal Andy Roddick, americká hviezda, ktorá sa stala jeho priateľom. „Je ako chameleón. Dokáže fungovať v akomkoľvek priestore. Jeho emócie sú skutočné. Nekalkuluje, aby bol iný.“

Asi v polovici cesty medzi mestom Tigre a centrom Buenos Aires akési auto uniklo eskorte a v plnej rýchlosti sa nakrátko dostalo na našu úroveň. Mladý muž, nabudený naháňackou a možno aj niečím iným, vystrčil polovicu tela cez otvorené okno a zamával na Federera šiltovkou s monogramom RF.

„Aspoň vidíte, že sa vaše obchody hýbu,“ prehodil som.

Federer sa zasmial a zamával cez zatvorené okno. „Dúfam, že čiapku nestratí,“ poznamenal. „Majte sa.“

Federerova vycibrená empatia sčasti vysvetľuje, prečo mu po zápase vidieť na tvári slzy. Hoci teraz sa to stáva už menej, slzy sú integrálnou súčasťou jeho osobnosti. Nejde len o prejav radosti či sklamaní, ale aj o úľavu po vynaloženom úsilí.

No nie je to len o jeho emocionálnej investícii do zápasu či turnaja. Rozhodujúce sú emócie všetkých zúčastnených.

„Dostávajú sa veci už do normálu?“ opýtal som sa, hľadiac na to, ako auto s fanúšikom a šiltovkou RF mizne v diaľke.

„Toto tu? Nie. Nie. Nie,“ odpovedal vyšším tónom hlasu. „Je to neskutočné. Je skvelé vidieť šťastných ľudí, nie? Toto tu je celkom iný svet, preto milujem hrať na exhibíciách. Všetko je iné. Ocitnete sa v krajine, v ktorej ste predtým neboli, alebo robíte veci, na ktoré za normálnych okolností nemáte čas. Vôbec nemusíte myslieť na to, ako budete hrať, hoci ja chcem vždy odohrať zápas na istej úrovni. Je to skôr o tom – ako to povedať –, ako sa počas exhibície dotknúť čo najväčšieho počtu srdc a urobiť ich šťastnými. Nenechať ich cestovať za vami, ale prísť za nimi.“

Na tlačovej konferencii Federer vždy odpovedá na otázky podrobne a s istou mierou zdržanlivosti. Len zriedkavo sa odkloní od témy či niečo len tak prezradí, no rešpektuje otázky a toho, kto sa pýta, čo je v protiklade s niektorými jeho predchodcami (ako Jimmy Connors) i súčasníkmi (ako Lleyton Hewitt a, bohužiaľ, v staršom veku aj Venus Williamsová). V dôvernejších kruhoch vďaka svojej prirodzenej neviazanosti a vlúdnosti Federer často máva rukami a občas sa objavia aj slzy. Myšlienky vyslovené v angličtine – v jeho materinskej, no nie vždy najlepšej reči – ho dokážu unášať nečakanými smermi. Aby sa z nich dokázal vrátiť tam, kam chce, je potrebných zopár odbočiek.

Jeho prejav mimo kamier je menej vycibrený, niekedy až pojašnený, no žartíky a prekvapenia si necháva pre priateľov a kolegov. Nedopraje ich ani novinárom, ktorí mu robia spoločnosť.

Za celé tie roky som s ním absolvoval nemálo ciest a v tejto knihe sa pozerám na Federerovu kariéru optikou týchto zážitkov a skúseností. Neprinášam encyklopédiu Federerovho života – priveľa čísiel a krátkych prehľadov zo zápasov by potopilo akúkoľvek snahu o rozprávanie na tenisovú tému. Napokon, sám Federer poskytol nám životopiscom kvantá materiálu už len tým, že odohral viac než 1 700 turnajových zápasov a takmer po každom poskytol rozhovor na tlačovej konferencii. Táto kniha prináša príbehy a vysvetlenia, starostlivo vystavané na miestach, ľudoch a dueloch, ktoré boli pre Federera najdôležitejšie alebo ho najviac vystihovali.

Planéta je len jedna a on ju vo veľkej miere spoznal: cestou za trofejami, peniazmi, niečím novým, naplnením aj spojením.

Argentína bola na tejto ceste nečakane zmysluplnou zastávkou. Keď sme dorazili do hotela v centre Buenos Aires, víťaz rekordného sedemnásteho Grand Slamu vo dvojhre mi dôrazne hovoril o tom, ako sa chce stále zlepšovať.

„Keď tu skončím, vezmem si dovolenku, budem odpočívať, ďaleko od celého tohto zhonu, lebo posledných pár rokov bolo skutočne intenzívnych,“ povedal. „Cítim, že ak budem pokračovať

v tomto zbesilom tempe, stratím záujem, presne ako ste povedali, jednoducho to už nebude taká bomba.“

Federer sa zasmial.

„Áno, ‚jaded‘. Toto je nové anglické slovo, ktoré som sa naučil, a bude posledné, ktoré by som si želal zažiť,“ pokračoval. „Dúfam, že budúci rok ma naštartuje do mnohých ďalších rokov. Chcem si túto príležitosť dopriať.“